

Podsumowanie realizacji Programu ochrony powietrza dla województwa małopolskiego w 2013 r.

I. Wstęp.

Zaktualizowany Program ochrony powietrza dla województwa małopolskiego został przyjęty 30 września 2013 r. uchwałą Nr XLII/662/13 Sejmiku Województwa Małopolskiego. Program wskazuje działania naprawcze, których celem jest wyeliminowanie przekroczeń poziomów dopuszczalnych oraz docelowych takich zanieczyszczeń jak: pył PM10, pył PM2,5, benzo(a)piren, dwutlenek azotu i dwutlenek siarki występujących w strefach województwa małopolskiego. Treść Programu dostępna jest na stronie internetowej: www.małopolskie.pl/srodowisko/powietrze.

Zgodnie z rozdziałem 4.2 Programu, system sprawozdawczy w zakresie monitorowania postępów realizacji celów Programu ochrony powietrza obejmuje wszystkie gminy, powiaty i jednostki im podległe na terenie województwa małopolskiego. Gminy i powiaty z obszaru Małopolski w terminie do 31 marca roku następnego po roku sprawozdawczym mają obowiązek przekazania do Marszałka Województwa Małopolskiego sprawozdania według określonego wzoru. Natomiast Marszałek Województwa Małopolskiego na podstawie otrzymanych sprawozdań przekazuje do Małopolskiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska informacje dotyczące realizacji Programu ochrony powietrza w celu wykonywania ustawowych uprawnień WIOŚ do kontroli realizacji zadań określonych w Programie.

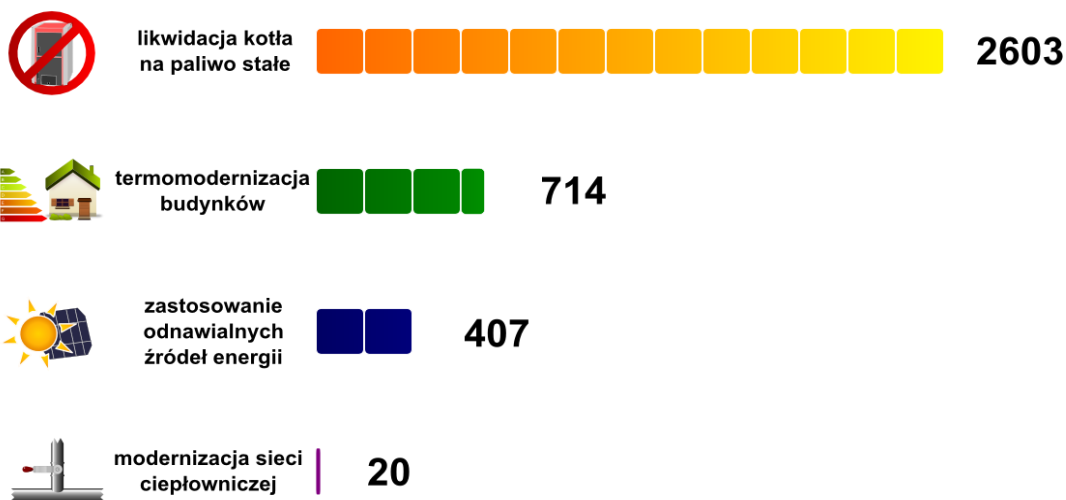
Sprawozdania za 2013 rok przekazały wszystkie gminy i powiaty województwa małopolskiego. Sprawozdanie dostarczyła również Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad w Krakowie. Wpłynęły również sprawozdania od Interwencyjnej Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej w Krakowie przy ul. Naczelnej 12 oraz Domu Pomocy Społecznej w Karwodrzy (gmina Tuchów), jednakże zgodnie z zapisami Programu jednostki te powinny przekazać sprawozdanie do właściwych gmin, jako jednostki im podległe.

II. Inwestycje w zakresie ograniczenia emisji powierzchniowej.

Rodzaje przeprowadzonych inwestycji

W 2013 roku na terenie Małopolski przeprowadzono ponad 3,7 tys. inwestycji z zakresu ograniczania emisji powierzchniowej. Inwestycje obejmowały likwidację kotłów na paliwo stałe, termomodernizację, zastosowanie odnawialnych źródeł energii, modernizację sieci ciepłowniczej. Inwestycje te objęły 325 budynków publicznych oraz 3 404 budynki mieszkalne.

Liczba inwestycji ograniczających niską emisję przeprowadzonych w Małopolsce w 2013 r.

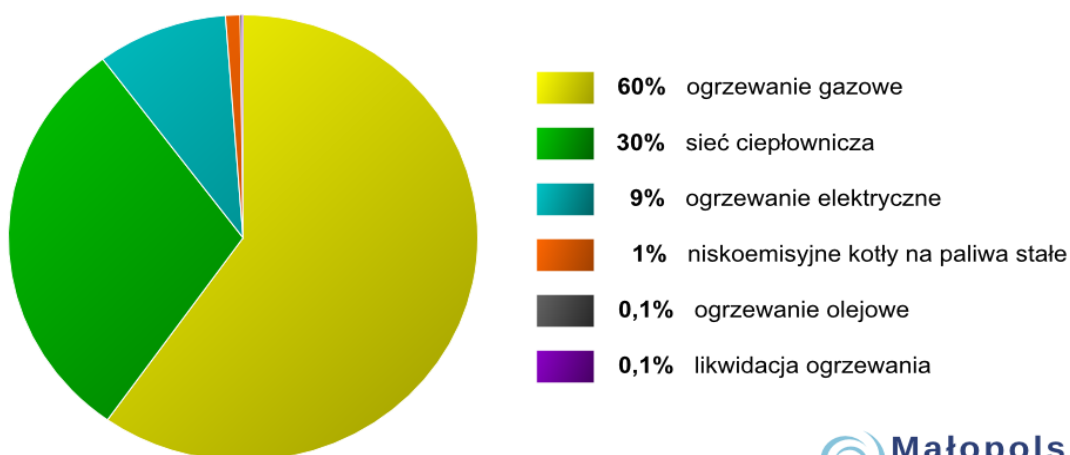

* dane na podstawie sprawozdań z realizacji Programu ochrony powietrza dla województwa małopolskiego.

 Małopolska
w zdrowej atmosferze

Zlikwidowano 2 603 starych niskosprawnych pieców i kotłów wykorzystujących paliwa stałe. Zastępczym urządzeniem grzewczym stały się przede wszystkim kotły gazowe (60%), podłączenie do sieci ciepłowniczej (30%), ogrzewanie elektryczne (9%) i nowoczesne kotły węglowe (1%). Najwięcej kotłów zlikwidowano w Krakowie (2 325 szt.), Olkuszu (91 szt.), Wolbromiu (36 szt.), Bukownie (30 szt.), mieście Nowy Targ (14 szt.) oraz Tarnowie (11 szt.).

Rodzaje nowych źródeł ogrzewania zastosowanych w Małopolsce w 2013 r. po likwidacji starych kotłów węglowych

* dane na podstawie sprawozdań z realizacji Programu ochrony powietrza dla województwa małopolskiego.

 Małopolska
w zdrowej atmosferze

Przeprowadzona w 2013 roku termomodernizacja dotyczyła 239 budynków publicznych oraz 475 budynków mieszkalnych. Pełna termomodernizacja obejmująca docieplenie ścian zewnętrznych, stropów oraz wymianę okien stanowiła zaledwie 12% termomodernizowanych obiektów. Termomodernizacji częściowej polegającej na ociepleniu ścian lub stropodachu poddanych zostało 37% obiektów, a w 48% budynków wymieniono stolarkę okienną. W pozostałych obiektach (2%) docieplano np. połac dachową, strop, podłogę, wymieniono drzwi zewnętrzne. Najwięcej inwestycji termomodernizacyjnych przeprowadzono w Krakowie (285 budynków), Olkusz (73 budynki), mieście Tarnowie (41 budynków), Chrzanowie (32 budynki), Trzebini (20 budynków).

W 407 obiektach wykorzystano odnawialne źródło energii. Najczęściej wybieranym alternatywnym źródłem były panele słoneczne (99%). Sumaryczna powierzchnia zastosowanych paneli słonecznych wyniosła prawie 15,5 tys. m². Najwięcej odnawialnych źródeł energii zastosowano w gminie Mszana Dolna (323 systemy solarne).

Zgodnie z przekazanymi sprawozdaniami 36 gmin z 90 gmin wskazanych, obowiązującym Programem ochrony powietrza dla województwa małopolskiego do realizacji działań ograniczających emisję powierzchniową, nie zrealizowało żadnych inwestycji w tym zakresie. Tymi gminami są Szczucin, Biecz, Jerzmanowice-Przegonia, Krzeszowice, Liszki, Skąta, Sułszowa, Wielka Wieś, Dobczyce, Lubień, Pcim, Siepraw, Sułkowice, Tokarnia, miasto Grybów, Kamionka Wielka, Stary Sącz, Czarny Dunajec, Ochotnica Dolna, Raba Wyżna, Proszowice, Bystra-Sidzina, miasto Jordanów, Maków Podhalański, Stryszawa, Zembrzyce, Pleśna, Wierzchosławice, Wojnicz, Bukowina Tatrzańska, Kościelisko, Poronin, Lanckorona, Tomice, Wieprz oraz Niepołomice.

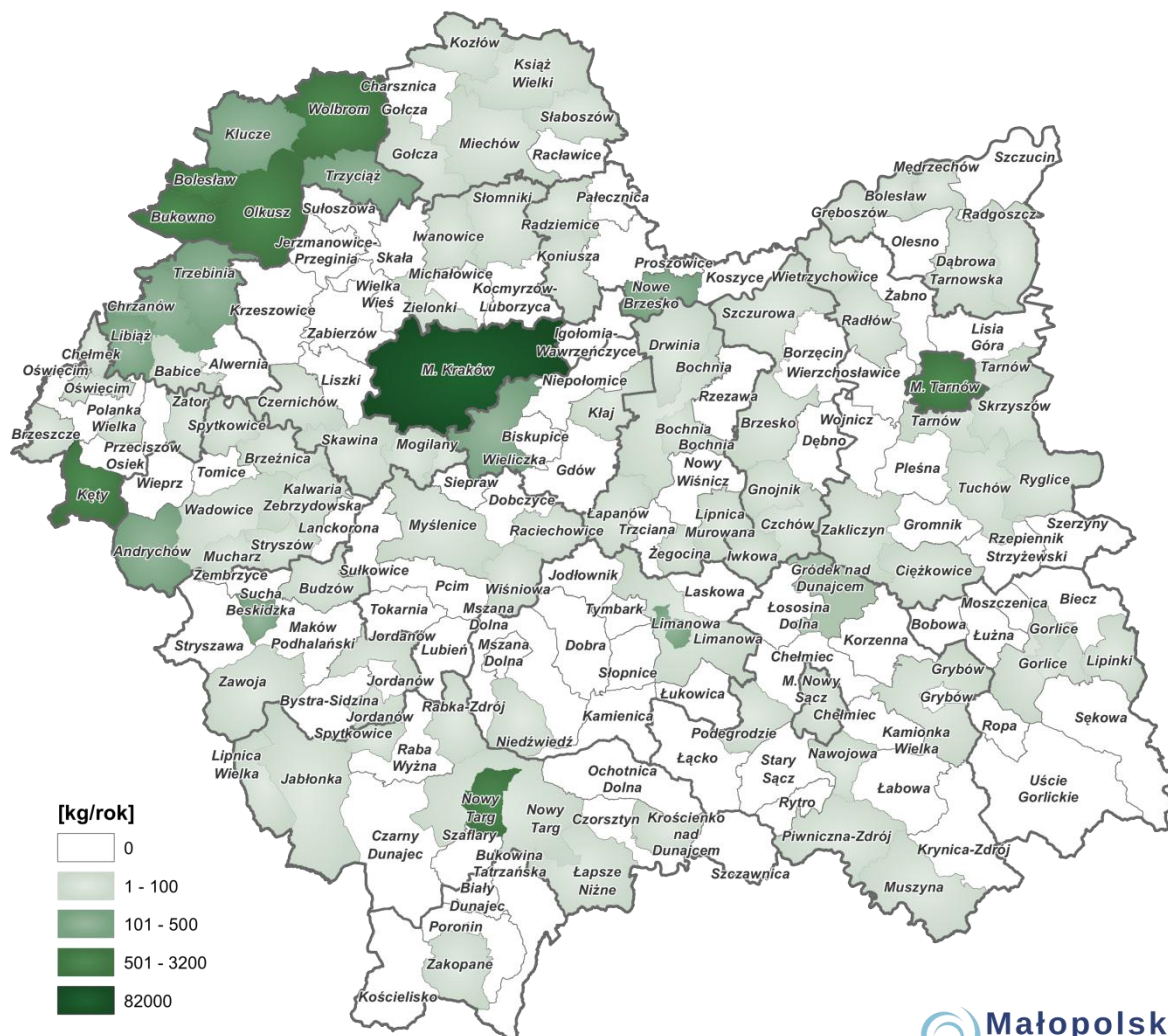
Koszty działań

Koszt realizacji inwestycji związanych z ograniczeniem emisji powierzchniowej oszacowano na poziomie 155 mln zł, w tym 60,8 mln zł stanowiło dofinansowanie zewnętrzne. Największe nakłady finansowe na zadania z zakresu ograniczania emisji powierzchniowej poniosła gmina Kraków (31,9 mln zł), starostwo suskie (21,3 mln zł), miasto Tarnów (19,6 mln zł), Chrzanów (10,7 mln zł), Libiąż (5,6 mln zł).

Osiągnięte efekty ekologiczne

Działania w zakresie ograniczenia emisji powierzchniowej podejmowane przez gminy i powiaty pozwoliły na redukcję emisji pyłu PM10 o ok. 94,7 Mg, pyłu PM2,5 o ok. 93,7 Mg i benzo(a)pirenu o ok. 0,05 Mg. Największy efekt ekologiczny redukcji emisji pyłu PM10 osiągnięto w miejscowościach Kraków (82,0 Mg), Olkusz (3,7 Mg), Wolbrom (1,2 Mg), Kęty (1,0 Mg), Bukowno (0,9 Mg), miasto Tarnów (0,6 Mg), miasto Nowy Targ (0,5 Mg).

Szacunkowy efekt redukcji emisji powierzchniowej pyłu PM10 w gminach Małopolski w 2013 r.

* dane na podstawie sprawozdań z realizacji Programu ochrony powietrza dla województwa małopolskiego.

III. Działania naprawcze wskazane Programem ochrony powietrza dla województwa małopolskiego wraz z przykładami ich realizacji na terenie Małopolski.

3.1.1.1. Wprowadzenie ograniczeń w stosowaniu paliw stałych

W ramach realizacji Programu ochrony powietrza dla województwa małopolskiego, 25 listopada 2013 r. Sejmik Województwa Małopolskiego przyjął uchwałę Nr XLIV/703/13 w sprawie określenia rodzajów paliw dopuszczonych do stosowania na obszarze Gminy Miejskiej Kraków. Uchwała została opublikowana w Dzienniku Urzędowym Województwa Małopolskiego z dnia 14 grudnia 2013 r., pod pozycją 7564. Dopuszczono następujące rodzaje paliw do stosowania w celu ogrzewania lokali lub budynków, przygotowywania ciepłej wody użytkowej:

- gaz ziemny i pozostałe węglowodory gazowe przeznaczone do celów opałowych,
- olej opałowy i olej napędowy przeznaczony do celów opałowych z wyłączeniem ciężkiego oleju opałowego.

Dla nowych lokali i budynków uchwała weszła w życie 29 grudnia 2013 r., natomiast dla lokali i budynków istniejących zacznie obowiązywać od 1 września 2018 r.

Rada Miasta Krakowa w dniu 20 listopada 2013 r. uchwałą Nr XC/1355/13 przyjęła lokalny program pomocy społecznej w postaci Lokalnego Programu Ochrony dla osób, które poniosły zwiększone koszty grzewcze lokalu związane z trwałą zmianą systemu ogrzewania opartego na paliwie stałym na jeden z systemów proekologicznych, przeprowadzonych w ramach programu ograniczenia niskiej emisji dla Miasta Krakowa (PONE) lub przeprowadzonych poza tym programem. Program realizowany będzie w latach 2014 – 2022.

Dopłaty do wymiany ogrzewania realizowane są przez Miasto Kraków w oparciu o uchwałę Nr XXI/275/11 Rady Miasta Krakowa z dnia 6 lipca 2011 r. (z późn. zm.) w sprawie przyjęcia Programu Ograniczania Niskiej Emisji dla Miasta Krakowa.

3.1.1.2. Realizacja gminnych programów ograniczania niskiej emisji (PONE) – eliminacja niskosprawnych urządzeń na paliwa stałe

W 2013 r. 73 gminy z Małopolski wystąpiły z wnioskiem do Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej o dotację na opracowanie planu gospodarki niskoemisyjnej. Wśród nich 47 to gminy wskazane w Programie ochrony powietrza do realizacji PONE.

W 42 gminach z terenu Małopolski zrealizowane zostały inwestycje w zakresie likwidacji kotłów na paliwo stałe, 27 z nich to gminy wskazane w Programie ochrony powietrza do realizacji działań naprawczych w tym zakresie. Najwięcej pieców i kotłów zlikwidowano w mieście Kraków (2 325 szt.). Starostwo olkuskie wskazało wymianę 165 kotłów w budynkach zlokalizowanych na terenie swojego powiatu. Wartość ta została ustalona na podstawie danych z wydawanych przez Starostę pozwoleń na budowę.

Tabela.1 Zestawienie gmin, w których dokonano likwidacji urządzeń grzewczych na paliwo stałe wraz z informacją o zastosowanym zastępczym źródle ciepła.

	likwidacja kotła na paliwo stałe	Zastosowane zastępcze źródło grzewcze:							likwidacja ogrzewania
		miejscowa sieć ciepłownicza	gazowe	olejowe	elektryczne	kocioł węglowy	kocioł na biomasę (V kl.)	kocioł na biomasę	
Andrychów	8	2	1	-	-	5	-	-	-
Babice	1	-	-	-	-	-	-	1	-
Bolesław (pow. olkuski)	10	-	10	-	-	-	-	-	-
Brzesko	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Budzów	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Bukowno	30	-	27	-	-	3	-	-	-
Chelmek	2	2	-	-	-	-	-	-	-
Chrzanów	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Czernichów	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Gorlice (miejska)	2	-	1	-	-	1	-	-	-
Gorlice (wiejska)	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Jabłonka	2	-	-	1	-	1	-	-	-
Kęty	2	-	1	-	-	1	-	-	-
Kluźce	8	-	8	-	-	-	-	-	-
Kozłów	1	-	-	-	-	1	-	-	-
Kraków	2 325	784	1 316	-	225	-	-	-	3
Książ Wielki	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Libiąż	7	-	7	-	-	-	-	-	-
Limanowa (miejska)	6	-	6	-	-	-	-	-	-
Lipnica Wielka	1	-	-	-	-	1	-	-	-
Łapsze Niżne	1	-	-	-	-	-	1	-	-
Mszana Dolna (wiejska)	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Myślenice	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Niedźwiedź	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Nowe Brzesko	3	3	-	-	-	-	-	-	-
Nowy Sącz	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Nowy Targ (miejska)	14	-	14	-	-	-	-	-	-
Olkusz	91	1	90	-	-	-	-	-	-
Oświęcim (miejska)	3	1	1	-	-	1	-	-	-
Piwniczna Zdrój	1	-	-	-	-	1	-	-	-
Rabka-Zdrój	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Radgoszcz	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Skawina	2	2	-	-	-	-	-	-	-
Sucha Beskidzka	5	-	2	-	-	3	-	-	-
Szczurowa	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Tarnów	11	-	11	-	-	-	-	-	-
Trzebinia	5	-	5	-	-	-	-	-	-
Trzyciąż	5	-	5	-	-	-	-	-	-

Tuchów	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Wieliczka	6	-	5	-	-	1	-	-	-
Wolbrom	36	-	36	-	-	-	-	-	-
Zakliczyn	1	-	1	-	-	-	-	-	-
RAZEM	2 603	797	1 557	3	225	19	1	1	3

3.1.1.3. Rozbudowa i modernizacja sieci ciepłowniczych zapewniająca podłączenie nowych użytkowników

W ramach zadania wykonano: nowe przyłącza (Nowy Sącz, miasto Oświęcim, Kraków, Chełmek, Bochnia), rozbudowę sieci (miasto Tarnów, Zakopane, Chełmek, Bochnia), przeprowadzono kompleksową wymianę sieci ciepłowniczej (Chrzanów, Bochnia). Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej S.A. w Tarnowie rozbudowało oraz zmodernizowało sieć ciepłowniczą i podłączyło 11 nowych obiektów. W Krakowie podłączono do miejskiej sieci ciepłowniczej 80 budynków. Na terenie powiatu myślenickiego dokonano wymiany ciepłociągu między budynkami.

Środki finansowe wydatkowane na realizację przytoczonych działań wyniosły ponad 44,6 mln zł.

3.1.1.4. Rozbudowa sieci gazowych zapewniająca podłączenie nowych użytkowników

Według przekazanych sprawozdań w 2013 roku gminy Sucha Beskidzka, Tarnów, Kraków oraz Chrzanów dokonały rozbudowy sieci gazowej wraz z przyłączeniem nowych odbiorców. Tarnów wykonał 116 szt. przyłączy, Kraków podłączył 586 nowych odbiorców oraz wykonał 22870 mb sieci gazowej. Chrzanów wykonał przyłącza gazu o dł. 0,3 km oraz wybudował gazociąg o dł. 0,8km. Na terenie miasta Nowy Targ Polska Spółka Gazownictwa sp. z o.o. Rejon Dystrybucji Gazu Nowy Targ wykonał 52 przyłącza nowych użytkowników. W mieście Oświęcim podłączono 17 nowych obiektów. Rozbudowa sieci gazowej oraz budowa nowych przyłączy była realizowana na podstawie indywidualnych umów przyłączeniowych z klientami, w których były określone koszty budowy oraz wysokość opłaty przyłączeniowej. Inwestycje realizowane były ze środków własnych Polskiej Spółki Gazownictwa Sp. z o.o. oddział w Zabrze. Sucha Beskidzka podpisała umowę przyłączeniową na dostawę paliwa gazowego do budynku Szkoły Podstawowej nr 2 przy ul. Zasypnica. Gmina prowadzi współpracę z zakładem gazowniczym, w wyniku, której dokonano gazyfikacji ul. Nad Stawami, ul. 29-go Stycznia oraz ul. Spółdzielców (środki finansowe gazowni). Zakład gazowniczy opracował również dokumentację projektową sieci gazowej na ul. Armii Krajowej oraz ul. Źródlanej. Gmina Zakopane wykonała 29 nowych przyłączy.

Łączny koszt realizacji działania wyniósł prawie 6,6 mln zł.

3.1.1.5. Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w celu obniżenia kosztów eksploatacyjnych ogrzewania niskoemisyjnego

Starostwo Powiatowe w Suchej Beskidzkiej realizuje „Program zwiększenia wykorzystania odnawialnych źródeł energii i poprawy jakości powietrza w obrębie obszarów Natura 2000, Powiatu suskiego” polegające na montażu instalacji solarnych na 1318 budynkach prywatnych. Koszt zadania wyniósł ponad 16 mln zł, który w całości został dofinansowany w ramach szwajcarskiego programu. Na budynkach Starostwa Nowosądeckiego zainstalowano panele słoneczne. Gminy Mszana Dolna oraz Niedźwiedź wskazały realizację projektu „Odnawialne źródła energii w Mszanie Dolnej i Gminach partnerskich”, w ramach którego przeprowadzono modernizację instalacji przygotowania ciepłej wody użytkowej w oparciu o zastosowanie systemu solarnego. Projekt ten również był współfinansowany w ramach szwajcarskiego programu współpracy z nowymi krajami członkowskimi Unii Europejskiej. Gmina Sucha Beskidzka zamontowała instalację solarną oraz fotowoltaiczną na budynkach stacji uzdatniania wody (SUW) oraz Przedszkola Samorządowym. Gmina Pałecznicza zrealizowała projekt „Ochrona powietrza atmosferycznego przez wykorzystanie energii odnawialnej w systemach grzewczych obiektów użyteczności publicznej Gminy Pałecznicza w ramach MRPO na lata 2007 – 2013”. Gmina Grybów wykonała 60 instalacji kolektorów słonecznych na budynkach mieszkalnych osób fizycznych z dofinansowaniem gminy w wys. 150 tys. zł. Część mieszkańców korzystała także z linii kredytowej z dopłatą NFOŚiGW. Miasto Tarnów oraz Oświęcim, Nowy Sącz i Zabierzów w ramach środków własnych udzieliło dotacji na dofinansowanie kosztów instalacji kolektorów słonecznych w budynkach mieszkalnych osób fizycznych. Gmina Kocmyrzów-Luborzyca wykonała instalację solarną odpowiedzialną za podgrzewanie ciepłej wody użytkowej w sali gimnastycznej w miejscowości Prusy. Na budynku urzędu gminy Tarnów zamontowano ogniwa fotowoltaiczne, a w gminie Brzesko na budynku basenu zestaw 120 paneli słonecznych o mocy 0,204 MW.

Łączny koszt realizacji powyższych działań dał wartość prawie 24 mln zł.

3.1.1.6. Termomodernizacja budynków oraz wspieranie budownictwa energooszczędnego w budownictwie mieszkaniowym

W ramach wskazanego działania naprawczego największe nakłady finansowe poniesiono na terenie miasta Tarnów (3 949,45 tys. zł). Tarnowskie Spółdzielnie Mieszkaniowe we własnym zakresie prowadzą inwestycje związane z termomodernizacją budynków mieszkaniowych, w 2013 r. – 35 budynków. Gmina Chełmek również przeprowadziła termomodernizację budynków wspólnot mieszkaniowych. W Chrzanowie ocieplono ściany zewnętrzne budynków, połąć dachową, strop ostatniej kondygnacji, stropy piwnic, wymieniono stolarkę okienną w budynku Miejskiego Zarządu Zasobów Komunalnych (MZKK), termomodernizację budynku Wspólnoty Mieszkaniowej przy ul. Kolonia Stella 21 (Administrator), docieplenie ścian budynków, stropów, wymiana stolarki okiennej na kłatkach schodowych (ZB). Na terenie gminy Brzeszcze ocieplono ściany zewnętrzne (południową oraz wschodnią) budynku Wspólnoty Mieszkaniowej przy ul. Paderewskiego 11 oraz przeprowadzono termomodernizację budynków Wspólnot Mieszkaniowych w Brzeszczach. W Dąbrowie Tarnowskiej wykonano ocieplenie ścian 2 bloków mieszkalnych. Inwestycje

związane z wymianą stolarki okiennej oraz drzwiowej zostały również zrealizowane w gminie Wiśniowa.

Łączny koszt realizacji działania wyniósł ponad 11,3 mln zł.

3.1.1.7. Termomodernizacja budynków oraz wspieranie budownictwa energooszczędnego w obiektach użyteczności publicznej

Gmina Andrychów wykonała docieplenie ścian i stropodachów budynków Zespołu Szkół Samorządowych w Targanicach oraz ścian i stropodachów budynku przedszkola nr 3 w Andrychowie. Gmina Bochnia wymieniła 9 szt. okien w Zespole Szkół Gminnych w Siedlcu, 4 szt. okien w Gminnym Przedszkolu w Gierczycach wraz z dociepleniem ściany, 6 szt. okien w Gminnym Przedszkolu w Moszczenicy oraz 3 szt. okien w budynku komunalnym w Moszczenicy, dociepliła 1 ścianę budynku Gminnego Przedszkola w Nieszkowicach Wielkich. Miasto Bochnia oraz gmina Biały Dunajec pełną termomodernizację przeprowadziły w 1 budynku użyteczności publicznej. Gminy Bolesław (pow. dąbrowski), Grybów dokonały termomodernizacji budynku urzędu gminy. Gmina Bolesław (pow. olkuski) wymieniła stolarkę okienną (7 szt.) w budynku OSP Krzykawa oraz w świetlicy wiejskiej w miejscowości Hutki (3 szt.). Gmina Brzeźnica poddała termomodernizacji budynek Szkoły Podstawowej w Sosnowicach, Charsznica budynek Zespołu Szkół im. Antoniego Malatyńskiego w Miechowie-Charsznicy. Gmina Chrzanów dociepliła ściany zewnętrzne budynku Państwowej Szkoły Muzycznej. Ciężkowice dokonały termomodernizacji 2 obiektów użyteczności publicznej: Szkoły Podstawowej w Pławnej oraz Ośrodka Zdrowia w Ciężkowicach.

W ramach konkursu „Małopolskie Remizy 2013” gminy województwa małopolskiego dokonywały termomodernizacji budynków remiz strażackich. Było tak m.in. w gminie Brzeźnica (OSP Chrzastowice), Dąbrowa Tarnowska (OSP Smęgorzów), Gołcza (OSP Wysocice), Polanka Wielka (OSP Polanka Wielka), gminie Tarnów (OSP Biała), Kęty (OSP Malec), Łapanów (OSP Łapanów), Radziemice (OSP Wierzbica), Żegocina (OSP Łąka Górna).

Gmina Gołcza dokonała termomodernizacji budynku Szkoły Podstawowej w Szreniawie. Gmina Drwinia przeprowadziła termomodernizację 6 obiektów: Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Drwini, budynku Urzędu Gminy w Drwini, Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Dziewinie, Gminnego Centrum Kultury w Grobli, Zespołu Szkół w Grobli, SPZOZ w Dziewinie - Filia Ośrodek Zdrowia w Świniarach. Zakres robót obejmował docieplenie ścian, stropów, wymianę stolarki okiennej, wymianę wewnętrznej instalacji centralnego ogrzewania (w tym źródeł ciepła). Wykonano również remont pokrycia dachowego na budynku Zespołu Szkół w Drwini. Wydatki poniesione przez gminę oszacowano na poziomie 1 743 tys. zł (w tym dofinansowanie stanowiło 1 455,3 tys. zł). Gmina Gorlice poddała termomodernizacji budynek wiejski w Ropicy Polskiej (docieplenie ściany, wymiana stolarki okiennej, wymiana pieca na gazowy) oraz budynek gospodarczy, Rabka-Zdrój dociepliła ściany budynku przy ul. Kilińskiego 46b, Jordanów budynku Zespołu Szkół im. Jana Pawła II w Łętowni oraz Zespół Szkół w Osielcu. Kalwaria Zebrzydowska na terenie gminy przeprowadziła m.in. termomodernizację sal gimnastycznych, szkoły podstawowej, gimnazjum, dociepliła ściany zewnętrzne, strop oraz wymieniła pokrycie dachowe nad budynkiem domu nauczyciela. Gmina Kęty ociepliła ściany Wiejskiego Domu

Kultury w Bielanych, Krościenko nad Dunajcem Szkoły Podstawowej, gmina Łapanów budynku remizy OSP w Sobolowie, Lipnica Górna remont wiejskiego Domu Ludowego, Lipnica Wielka ociepliła ściany i wymieniła stolarkę okienną i drzwi w budynku OSP Kiczory.

Miasto Kraków w gminnych i powiatowych jednostkach oświatowych (29 budynków) częściowo wymieniło luksfery, przeszklenia, stolarkę okienną i drzwiową (w tym w 2 budynkach zabytkowych), w 4 gminnych jednostkach oświatowych częściowo docieplono ściany zewnętrzne budynków. Gmina Mogilany poddała modernizacji instalację c.o. (wymiana rur, grzejników) i ociepliła ściany oraz stropodach budynku szkoły podstawowej i gimnazjum w Mogilanach. Gmina Muszyna dokonała termomodernizacji 3 obiektów użyteczności publicznej: budynku Urzędu Miasta i Gminy Uzdrawiskowej Muszyna, budynku Przedszkola oraz budynku Zespołu Szkół Ogólnokształcących w Muszynie. W miejscowości Frycowa, gmina Nawojowa poddano termomodernizacji budynek szkoły podstawowej i sali gimnastycznej wraz z zapleczem. Na terenie gminy Koniusza ocieplono 5 budynków użyteczności publicznej. W gminie Limanowa pełnej termomodernizacji poddano budynek Wiejskiego Domu Kultury w Starej Wsi oraz wymieniono stolarkę okienną w Wiejskim Domu Kultury w Rupniowie. Gmina Mędrzechów poddała termomodernizacji budynek przedszkola. Gmina Miechów realizowała zadanie inwestycyjne pn. „Remont i adaptacja budynku świetlicy wiejskiej w Pstroszycach Pierwszych w gminie Miechów wraz z adaptacją terenu” oraz wymieniła stolarkę okienną w budynku remizy w Pojałowicach. Miasto Oświęcim przeprowadziło zadanie pn. „Termomodernizacja obiektów oświatowych na terenie Oświęcimia”. W ramach zadania wykonano termomodernizację ścian zewnętrznych oraz stropodachów 7 obiektów oświatowych: Miejskie Przedszkole Nr 16, Szkoła Podstawowa Nr 1, Szkoła Podstawowa Nr 4, Szkoła Podstawowa Nr 11, Miejskie Gimnazjum Nr 3, Miejskie Gimnazjum Nr 4, Zespół Szkół Nr 1. W gminie Podegrodzie termomodernizacji poddano budynek Szkoły Podstawowej im. Św. Kingi w Olszance oraz budynek Szkoły Podstawowej w Rogach. W Nowym Sączu na os. Centrum 77 szt. okien drewnianych zastąpiono oknami pcv, na os. Przydworcowym wykonano ocieplenia ścian, na os. Nawojowskim wymieniono 122 szt. okien. Termomodernizacja i remont budynku Zespołu Szkolno- Przedszkolnego w m. Zalasowa (gmina Rygllice). Ocieplono ściany zewnętrzne, docieplono stropy, oklejono okna folią antywłamaniową. Gmina Skrzyszów dociepliła ściany budynku szkoły podstawowej w Pogórskiej Woli. W gminie Tranów ocieplono Zespół Szkół Publicznych w Tarnowcu. Gmina Słomniki ociepliła ściany zewnętrzne płytami styropianowymi z wyprawą elewacyjną tynkiem cienkowarstwowym, stropy wełną mineralną w budynkach wielofunkcyjnych w miejscowościach Muniakowice, Smrokowie, Kacice oraz Kępie. Gmina Spytkowice (pow. wadowicki) poddała termomodernizacji 1 budynek użyteczności publicznej.

Urząd Miasta Tarnowa w 2013 r. dofinansował termomodernizację 6 placówek oświatowych. Termomodernizacja w gminie Wieliczka dotyczyła: 2 budynków komunalnych, Gimnazjum w Wieliczce. Szkoły Podstawowej Nr 2, Szkoły Podstawowej Byszyce, Szkoły Podstawowej Janowice, Domu Ludowego oraz Szkoły Podstawowej w Pawlikowicach, Gimnazjum Dobranowice, Szkoły Podstawowej Sygneczów, Szkoły Podstawowej Mietniów, Szkoły Podstawowej Raciborsko, Domu Ludowego Mała Wieś. Gmina Wolbrom przeprowadziła termomodernizację 4 obiektów: remizy OSP w miejscowościach Chrzastowice, Poręba Górna i Załęże oraz budynku hali judo w Wolbromiu; gmina Zakliczyn 3 obiektów: Szkoły Podstawowej w Gwoźdźcu, Szkoły Podstawowej we Wróblowicach oraz

Ośrodka Integracji Społecznej. Zakres robót obejmował ocieplenie ścian, wymianę stolarki okiennej, a w przypadku Ośrodka Integracji Społecznej również wykonanie instalacji centralnego ogrzewania z nowym źródłem gazowym. Przeprowadzono termomodernizację budynku przedszkola nr 2 w Wadowicach, Szkoły Podstawowej w Świątnikach Górnych, w Spytkowicach (pow. nowotarski) oraz w Olkusz. Gmina Zielonki wykonała docieplenie ścian budynku wiejskiego w Grębynicach oraz wymieniła okna w budynku wielofunkcyjnym w Trojanowicach. W Wiśniowej wymieniono stolarkę okienną.

Starostwo Chrzanowskie przeprowadziło termomodernizację Powiatowego Centrum Edukacyjnego w Chrzanowie - Etap I budowa kotłowni gazowej wraz z przebudową istniejącego budynku techniczno-garażowego i dostosowanie go do funkcji kotłowni gazowej, montaż zestawu dwóch kotłów kondensacyjnych o mocy 279 kW każdy. Starosta Gorlicki przeprowadził termomodernizację 2 budynków publicznych. Starostwo Krakowskie przeprowadziło termomodernizację oraz wymianę instalacji centralnego ogrzewania w budynku administracyjno-warsztatowym w Zespole Szkół Techniczno-Ekonomicznych w Skawinie oraz budynku internatu w Zespole Szkół Rolnicze Centrum Kształcenia Ustawicznego w Czernichowie. Starosta Oświęcimski wskazał termomodernizację w 4 obiektach: sali gimnastycznej w Powiatowym Zespole nr 3 Szkół Technicznych i Ogólnokształcących w Oświęcimiu, części budynku szkoły Powiatowego Zespołu Nr 4 Szkół Ekonomiczno-Gastronomicznych w Oświęcimiu, budynek internatu przy Powiatowym Zespole Szkół Nr 2 w Oświęcimiu, stropodachów budynku kotłowni, szatni personelu, pomieszczeń gospodarczych w Powiatowych Zakładach Opiekuńczo-Lecznicznych w Grojcu. Starosta Proszowicki poddał termomodernizacji budynek Domu Pomocy Społecznej. Starostwo Suskie realizowało zadanie p.n. „Termomodernizacja 10 obiektów użyteczności publicznej”: budynek Powiatowego Urzędu Pracy w Suchej Beskidzkiej, budynek Zespołu Szkół im. W. Witosa w Suchej Beskidzkiej, budynek Starostwa Powiatowego, budynek Zespołu Szkół Ogólnokształcących w Suchej Beskidzkiej, budynek Zespołu Szkół im. W. Goetla w Suchej Beskidzkiej, budynek Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Makowie Podhalańskim, budynek Zespołu Szkół im. Św. J. Kantego w Makowie Podhalańskim, budynek Zespołu Szkół im. H. Kołłątaja w Jordanowie, budynek Zespołu Szkół im. Bł. Ks. P. Dańkowskiego w Jordanowie, budynek Domu Pomocy Społecznej w Łętowni. Starosta Tarnowski docieplił ściany, wykonał elewację, wymienił okna, dokonał remontu dachu w budynku administracyjnym Miasta Tarnów. Wykonano docieplenie elewacji budynku Starostwa Powiatowego w Nowy Sączu, a w siedzibie Starosty Tatrzańskiego wymieniono stolarkę okienną. Starostwo Wadowickie wykonało docieplenie ścian zewnętrznych, stropu oraz izolacji fundamentów w budynku Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej w Radocy.

Łączny koszt prowadzonych termomodernizacji obiektów publicznych wyniósł ponad 48 mln zł.

3.1.1.8. Wyeliminowanie spalania odpadów oraz ograniczenie spalania pozostałości roślinnych na powierzchni ziemi

W Krakowie strażnicy miejscy w 2013 r. prowadzili kontrolę przestrzegania przepisów wynikających z art. 191 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach. Ustawa zakazuje

spalania odpadów poza spalarniami odpadów lub współspalarniami odpadów. Na terenie Krakowa przeprowadzono 2181 kontroli, ujawniono 101 wykroczeń. Nałożono 25 mandatów karnych na kwotę 3 050 zł, pouczone 65 sprawców, przeciwko 11 sporządzono wniosek o ukaranie do Sądu Rejonowego. W gminie Zielonki, Policja skontrolowała 186 posesji pod kątem sanitarno-porządkowym w ramach płatnych patroli. Wieliczka przeprowadziła 162 kontrole gospodarstw domowych w zakresie umów na odbiór odpadów komunalnych oraz w zakresie spalania odpadów w piecach. Straż Miejska w Nowym Sączu, przy współdziałaniu funkcjonariuszy Policji w ramach akcji „Kochasz dzieci nie pal śmieci” przeprowadziła 373 kontrole przestrzegania zakazu spalania śmieci. W 13 przypadkach w związku ze stwierdzeniem popełnienia wykroczenia – niedozwolonego spalania odpadów nałożono mandaty karne na kwotę 1,95 tys. zł. Gmina Zielonki, Klucze, Poronin, Zakliczyn, Wierzchosławice, Niepołomice, Wadowice wprowadziły Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK), które odbierają od mieszkańców m.in. odpady zielone. Ponadto mieszkańcy gmin byli informowani o obowiązkach w zakresie utrzymania czystości i porządku w gminie, o szkodliwości spalania odpadów w kotłowniach domowych oraz o możliwościach zgodnego z prawem pozbycia się odpadów i ich segregowania. Gmina Stary Sącz prowadziła odbiór odpadów zielonych z nieruchomości. Gmina Lipinki informowała mieszkańców gminy o szkodliwym wypalaniu traw, a także o szkodliwości spalania odpadów w paleniskach domowych. W gminie Andrychów na bieżąco prowadzone są kontrole przez Straż Miejską. Gmina Bukowno prowadzi kontrole umów/deklaracji "śmieciowych" w gospodarstwach z brakującymi deklaracjami. Na terenie gmin Chrzanów oraz Dąbrowa Tarnowska prowadzona jest selektywna zbiórka oraz odbiór odpadów ulegających biodegradacji w okresie wiosenno jesiennym wraz z kontrolą gospodarstw domowych w zakresie przestrzegania zakazu spalania odpadów w kotłach i piecach. Gminy Gdów, Igołomia-Wawrzeńczyce, Krzeszowice, Miechów, Trzebinia, Tuchów również prowadzą kontrole w zakresie spalania odpadów w piecach. 100% mieszkańców miasta Gorlice objętych jest zorganizowanym systemem odbioru odpadów komunalnych, w tym selektywną zbiórką odpadów; od maja do października odbierane są w sposób selektywny również odpady zielone. W trakcie prowadzonych kontroli w terenie jak również na wezwanie w siedzibie Urzędu Gminy Jerzmanowice-Przeeginia pouczone mieszkańców, iż palenie śmieci poza spalarniami odpadów jest zabronione. W przypadku stwierdzenia spalania odpadów wystąpiono do Komendanta Komisariatu Policji w celu podjęcia stosownych działań. Służby Straży Miejskiej w Kętach prowadzą kontrole w zakresie przestrzegania prawa ochrony środowiska, w tym m.in. w zakresie gospodarki odpadami i przestrzegania zakazu spalania odpadów w domowych kotłach i piecach oraz spalania pozostałości roślinnych na powierzchni ziemi. Spalanie pozostałości roślinnych na powierzchni ziemi zostało ograniczone w gminie Kęty poprzez wprowadzenie selektywnej zbiórki odpadów zielonych, które są zagospodarowywane na kompostowni działającej przy składowisku odpadów w Kętach. Gmina Michałowice skierowała pisemne wezwanie do mieszkańców celem udokumentowania wywozu odpadów komunalnych przez firmę do tego uprawnioną, prowadziła kontrole przy udziale przedstawicieli Komisariatu Policji w Krakowie.

Straż Miejska Miasta Nowy Targ interweniowała wielokrotnie w zakresie zgłoszeń dotyczących spalania odpadów w przydomowych paleniskach oraz na powierzchni ziemi, w ramach których nałożono 4 mandaty równowartości łącznej kwoty 800 zł. W gminie Olkusz Straż Miejska przeprowadziła 29 kontroli nieruchomości w zakresie posiadanych umów oraz

24 kontrole w zakresie spalania paliw stałych w instalacjach grzewczych. Funkcjonariusze Straży Miejskiej w Oświęcimiu przeprowadzili 27 kontroli na zgłoszenie w zakresie spalania odpadów w piecach w budownictwie jednorodzinym. Na terenie miasta Tarnów w trakcie prowadzonych kontroli funkcjonariusze przeprowadzają rozmowy z właścicielami bądź użytkownikami nieruchomości, informując ich o obowiązujących przepisach prawa oraz o zagrożeniach dla ludzi i środowiska wynikających z nieprzestrzegania prawa w zakresie ochrony środowiska.

Środki finansowe poniesione na realizację powyższych działań oszacowano na poziomie 970 tys. zł, z czego 85% wydatkował Kraków.

3.1.2.1. Rozszerzenie strefy ograniczonego ruchu oraz ograniczonego płatnego parkowania wraz z systemem parkingów typu „Parkuj i Jedź” (Park & Ride) w Krakowie

Zgodnie z Programem ochrony powietrza dla województwa małopolskiego jednostką realizującą to działanie naprawcze jest Prezydent Miasta Krakowa. W ramach realizacji przyjętego uchwałą Nr LIII/723/12 Rady Miasta Krakowa z dnia 29 sierpnia 2012 roku Programu parkingowego dla miasta Krakowa, we wrześniu 2013 roku do użytku oddany został parking P&R przy ul. Balickiej. Pojemność przedmiotowego parkingu to 50 miejsc postojowych, które dostępne są przez 5 dni w tygodniu (z wyjątkiem sobót i niedziel).

Łączne nakłady finansowe wyniosły 4 tys. zł.

3.1.2.2. Ograniczenie ruchu pojazdów ciężarowych

Program ochrony powietrza wskazał do realizacji powyższego działania miasto Kraków, Tarnów i Nowy Sącz. W 2013 r. miasto Tarnów wprowadziło ograniczenie wjazdu pojazdów ciężarowych (ponad 3,5 tony) do ścisłego centrum miasta, umożliwiające dojazd pojazdom służb miejskich i zaopatrzenia dla pojazdów o dopuszczalnej masie całkowitej do 8 ton. Kraków i Nowy Sącz nie wykazały działań w tym zakresie.

3.1.2.3. Poprawa organizacji ruchu samochodowego w miastach

Działanie realizowała gmina Skawina poprzez budowę drogi gminnej kl. GP - odc. II i III która umożliwi przeniesienie ruchu tranzytowego z centrum na obwodnicę, przyczyniając się do zmniejszenia drgań, hałasu oraz ograniczenia emisji spalin w centrum miasta. Gmina Krzeszowice oraz Niepołomice wprowadziły zmiany w organizacji ruchu poprzez wykonanie oznakowania ograniczającego wjazd samochodów ciężarowych do swoich centrów. W Podłężu, gmina Niepołomice przygotowała miejsca postojowe przy ul. Kolejowej. Krynica-Zdrój rozszerzyła strefy ograniczonego ruchu. Czarny Dunajec oraz Zielonki wykonały oznakowania drogowe dróg gminnych znakami ograniczającymi tonaż pojazdów ciężarowymi poruszającymi się po terenie gminy. Powiat Chrzanowski opracował projekt zmiany organizacji ruchu ograniczający dopuszczalną masę całkowitą pojazdów do 10t na ul.

Grojeckiej w Grojcu - DP 1033 na kwotę 1,5 zł. Gmina Chrzanów prowadziła II etap budowy obwodnicy płn. - wsch. Chrzanowa, utworzyła strefę płatnego parkowania z 314 miejscami parkingowymi. Powiat gorlicki wymienił sygnalizację świetlną na skrzyżowaniu ulic Krakowskiej, Stróżowskiej i Kołłątaja w Gorlicach. Wymieniono sygnalizatory wraz z masztami oraz opracowano nowy program sygnalizacji świetlnej mający na celu zwiększenie przepustowości na skrzyżowaniu ulic. Miasto Gorlice przeprowadziło budowę łącznika ul. Stawiska i Korczaka usprawniającej ruch samochodowy w centrum miasta. W Nowy Sączu przebudowano skrzyżowania ulic: Lwowska-Krańcowa-Barska. Powiat myślenicki przebudował skrzyżowania ulic powiatowych Słoneczna i Kazimierza Wielkiego w rondo. Na terenie miasta Kęty w 2013 r. wybudowano nowy odcinek drogi łączącej ul. Sobieskiego z ul. Zieloną i Świętokrzyską o dł. 346,1 mb wraz z jednostronną ścieżką rowerową wzdłuż drogi z dopuszczonym ruchem pieszych. Gmina Zielonki zamontowała 116 szt. znaków drogowych, 55,5 mb progów zwalniających, 32,5 mb barier drogowych, wykonała 73 m² oznakowania poziomego. Opracowano projekt zmian organizacji ruchu drogowego. Gmina Wieliczka wybudowała 2 parkingi typu Park&Ride na łączną kwotę 2,7 mln zł, 40% wydatkowanej kwoty stanowiło dofinansowanie unijne, przeprowadziła badania funkcjonowania komunikacji aglomeracyjnej na terenie gminy wraz z opracowaniem wyników. Sucha Beskidzka zamontowała znaki pionowe przy drogach, które wpłyną na płynność ruchu pojazdów. W mieście Tarnów wyznaczono 3 nowe przejścia dla pieszych przez ulice Jastruna (2) i Czarną Drogę, zamontowano i odtworzono progi zwalniające (14 szt.) na ulicach: Skrzyszowskiej, Oś. Zielone, Budowlanej, Krzyskiej, Leśnej, Starodąbrowskiej, Mościckiego i Zagumnie, zamontowano azyl na przejściu dla pieszych przez ul. Słowackiego, wyznaczono 48 miejsc postojowych dla pojazdów osób niepełnosprawnych, wykonano pomiary natężenia ruchu drogowego wraz z opracowaniem wyników, na skrzyżowaniach zamontowano 7 lusterek drogowych. W zakresie prawidłowości organizacji ruchu wykonano m.in. prace polegające na: wymianie i ustawieniu nowych znaków pionowych, odnowiono i wymalowano nowe oznakowanie poziome. W zakresie sygnalizacji świetlnej wykonano wymianę 2 masztów, wymianę 27 latarni sygnalizacyjnych, wymianę 7 przycisków dla pieszych, wykonanie 50 mb pętli indukcyjnych, dokonano korekty programów sygnalizacji. Przeprowadzono bieżące i okresowe kontrole w zakresie czytelności oznakowania pionowego, poziomego i sygnalizacji świetlnej. W centrum miasta wprowadzono opłaty za parkowanie. Wywiązywanie się z obowiązków wykupienia karty parkingowej było weryfikowane przez pracowników Targowisk Miejskich.

Łączny koszt wyniósł ok. 105,5 mln zł

3.1.2.4. Utrzymanie dróg w sposób ograniczający wtórną emisję zanieczyszczeń poprzez regularne mycie, remonty i poprawę stanu nawierzchni dróg.

Gminy, które wskazały w sprawozdaniu realizację tego zadania to: Alwernia, Andrychów, Babice, Biały Dunajec, Biecz, Biskupice, miasto Bochnia, Bochnia (wiejska), Borzęcin, Brzeszcze, Brzeźnica, Budzów, Bukowina Tatrzańska, Bukowno, Bystra-Sidzina, Charsznica, Chelmek, Chelmiec, Chrzanów, Ciężkowice, Czarny Dunajec, Czchów, Czorsztyn, Dąbrowa Tarnowska, Dębno, Dobczyce, Dobra, Gdów, Gołcza, miasto Gorlice, Gorlice (wiejska) Gręboszów, Gródek nad Dunajcem, Gromnik, Grybów (wiejska), Igołomia-

Wawrzeńczyce, Iwanowice, Jerzmanowice-Przebinia, miasto Jordanów, Kamienica, Kamionka Wielka, Kęty, Klucze, Koniusza, Korzenna, Kościelisko, Kraków, Krościenko nad Dunajcem, Krynica Zdrój, Krzeszowice, Łabowa, Łącko, Łapsze Niżne, Laskowa, Libiąż, miasto Limanowa, Limanowa (wiejska), Lipinki, Lipnica Murowana, Lipnica Wielka, Lisia Góra, Łososina Dolna, Lubień, Łukowica, Łużna, Maków Podhalański, Michałowice, Miechów, Mogilany, Mucharz, Myślenice, Niedźwiedź, Niepołomice, Nowy Sącz, miasto Nowy Targ, Nowy Targ (wiejska) Nowy Wiśnicz, Ochotnica Dolna, Olesno, Olkusz, Osiek, miasto Oświęcim, Myślenice, Piwniczna-Zdrój, Pleśna, Podegrodzie, Polanka Wielka, Poronin, Przeciszów, Raba Wyżna, Rabka-Zdrój, Raclawice, Radgoszcz, Radziemice, Ryglice, Rzepiennik Strzyżewski, Rzezawa, Sękowa, Siepraw, Skąpa, Skawina, Skrzyszów, Słaboszów, Słomniki, Słupnice, Spytkowice (pow. wadowicki), Stary Sącz, Stryszów, Sucha Beskidzka, Sułoszowa, Szaflary, Szczawnica, Szczucin, Szerzyny, miasto Tarnów, Tarnów (wiejska), Tokarnia, Trzciana, Trzebinia, Trzyciąż, Tuchów, Tymbark, Uście Gorlickie, Wadowice, Wieliczka, Wielka Wieś, Wietrzychowice, Wiśniowa, Wojnicz Wolbrom, Zabierzów, Zakliczyn, Zakopane, Zator, Zawoja, Zembrzyce, Zielonki, Żabno oraz Żegocina. Wśród starostw powiatowych realizację ww. działania naprawczego prowadził Starosta Bocheński, Brzeski, Chrzanowski, Dąbrowski, Gorlicki, Krakowski, Limanowski, Miechowski, Nowosądecki, Nowotarski, Olkuski, Oświęcimski, Suski, Tarnowski, Tatrzański, Wadowicki, Wielicki.

Jednostki samorządu terytorialnego w przekazanych sprawozdaniach pokazywały przede wszystkim remonty i poprawę stanu nawierzchni dróg gminnych i powiatowych, przebudowę dróg. W dalszej kolejności wskazywano czyszczenie ulic oraz dróg, chodników, zamiatanie mechaniczne ulic, polewanie, mycie dróg.

Łączny koszt działań w województwie wyniósł ok. 351,6 mln zł.

3.1.2.5. Rozwój komunikacji publicznej oraz wdrożenie energooszczędnych i niskoemisyjnych rozwiązań w transporcie publicznym

Gmina Chrzanów wprowadziła do obsługi linii komunikacyjnych autobusy zasilane gazem ziemnym CNG, autobusy spełniające normy czystości spalin EURO 5, zainstalowano 7 wiat przystankowych, które posiadają podświetlenie gablot z rozkładami jazdy zasilanymi energią słoneczną. Gmina Kraków w 2013 r. zakupiła 29 sztuk autobusów spełniających europejską normę EURO 5 (EEV). Wycofano z ruchu i skasowano 24 pojazdy spełniające normy Euro 2. Koszt tego działania dla Krakowa wyniósł ponad 25,6 mln zł. Nowy Sącz zakupił 7 nowych autobusów Solbus SM12 spełniających normę czystości spalin EURO 5. Ponadto zakupiono 5 używanych autobusów typu MAN spełniających normę czystości spalin EURO 2, które zastąpiły stare wyeksploatowane autobusy. Miasto Tarnów w ramach realizacji programu MRPO w 2013 r. zakupiło autobusy spełniających najwyższą normę emisji spalin - EEV. Zakupione autobusy są pojazdami klimatyzowanymi, niskopodłogowymi przystosowanymi do przewozu osób niepełnosprawnych. Gmina Tarnów prowadzi rozwój komunikacji zbiorowej „przyjaznej dla użytkownika” polegającej na udzielaniu dotacji do prowadzenia lokalnego transportu zbiorowego na terenie Gminy Tarnów w ramach Porozumienia Komunalnego pomiędzy Gminą Tarnów a Gminą Miasta Tarnowa. Gmina Zielonki w 2013 r. dokonała dopłat do 876 125,17 wozokilometrów zrealizowanych przez

komunikację aglomeracyjną na podstawie Porozumienia Międzygminnego zawartego z Gmina Miejską Kraków z dnia 20 grudnia 2007 r., która jest organizatorem transportu publicznego na terenie Gminy Zielonki. Gmina Skąła wprowadziła 3 połączenia Gołyszyn-Skąła, Skąła-Gołyszyn w dni robocze, 2 w pozostałe dni i święta. Wieliczka prowadzi dopłaty do realizacji usług przewozowych komunikacji publicznej.

Łączny koszt prowadzonego działania oszacowano na poziomie 36,4 mln zł.

3.1.2.6. Rozwój komunikacji rowerowej w miastach.

Gminy Chrzanów, Kościelisko, Skrzyszów, Stary Sącz, Tarnów wybudowały na terenie swoich gmin ścieżki rowerowe oraz ciągi pieszo-rowerowe. Uczniowski Klub Sportowy Klucze przeprowadził renowację Przyłuszczkowego Szlaku Rowerowego przebiegającego przez tereny gminy Klucze w ramach projektu „Renowacja i poprawa stanu infrastruktury turystycznej Przyłuszczkowego Szlaku Rowerowego”. UKS Klucze otrzymał grant z Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego z zakresu małych projektów w ramach działania 413 "Wdrożenie lokalnych strategii rozwoju" objętego PROW na lata 2007-2013. Koszt całego zadania wyniósł 30,4 tys. zł, w tym dofinansowanie stanowiło 21,2 tys. zł.

Gmina Kraków wybudowała 3,1 km ścieżek rowerowych na terenie miasta, rozbudowano systemu wypożyczalni rowerowych o 17 nowych stacji rowerowych wraz z wyposażeniem w 230 szt. rowerów. W Myślenicach powstała alejka rowerowa na terenie rekreacyjnym na Zarabiu. W mieście Nowy Targ budowa ścieżek rowerowych finansowana była ze środków MRPO na lata 2007-2013 oraz z EFRR. Gmina Niepołomice prowadziła czynności związane z bieżącym utrzymaniem ścieżek rowerowych. Gmina Zielonki w ramach Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego realizuje projekt pn. „Od Krakowa do Ojcowa – rowerem przez Zielonki”. Projekt obejmuje renowację istniejących szlaków turystycznych oraz wytyczenie nowych odcinków o łącznej długości 16,839 km wraz z oznakowaniem całego przebiegu tras turystycznych (łącznie 84 km), urządzeniem punktów spoczynkowych wzdłuż tras, uruchomieniem Punktu Informacji Turystycznej przygotowanie i wydanie mapy szlaków rowerowych i przewodnika turystycznego związanego ze szlakami. Starosta Oświęcimski w ramach przebudowy dróg wybudował łącznie 2,8 km nowych ścieżek rowerowych. Starosta Bocheński w msc. Łapanów wskazał budowę ścieżki rowerowej.

Łącznie nakłady finansowe wynoszą 9,7 mln zł.

3.1.2.7. Wzmocnienie kontroli na stacjach diagnostycznych pojazdów

Działanie realizowali Starostowie oraz Prezydenci miast na prawach powiatu. Prezydent Miasta Tarnowa przeprowadził kontrolę 22 stacji diagnostycznych w zakresie zgodności stacji kontroli pojazdów z wymaganiami, o których mowa w art. 83 ust. 3 ustawy Prawo o ruchu drogowym, prawidłowości wykonywania badań technicznych pojazdów oraz prawidłowości prowadzenia wymaganej dokumentacji. Starosta Brzeski skontrolował 12 stacji, Starosta Limanowski 13 stacji, Starosta Nowotarski 18 stacji, Prezydent Miasta

Nowego Sącza 14 stacji (nie stwierdzono żadnych nieprawidłowości), Starosta Wielicki 17 stacji (dodatkowo przeprowadzono 7 kontroli sprawdzających wykonanie zaleceń Starosty), Starosta Chrzanowski 17 stacji, Starosta Dąbrowski 6 stacji (wydano 10 zaleceń pokontrolnych), Starosta Krakowski 48 stacji, Starosta Miechowski 8 stacji (plus 1 kontrola pozaplanowa), Starosta Nowosądecki 19 stacji (wraz z oceną stanu technicznego pojazdów oraz stopnia emisji spalin. W 5 przypadkach nie dopuszczono pojazdów do ruchu ze względu na przekroczenie emisji spalin do powietrza), Starosta Tatrzański 4 stacje. Starosta Oświęcimski również prowadził takie kontrole.

3.1.3.1. Szczególny nadzór nad działalnością przemysłu w obszarach złej jakości powietrza

W 2013 r. Marszałek Województwa Małopolskiego wydał 40 decyzji dotyczących pozwoleń zintegrowanych, pozwoleń na emisję gazów lub pyłów do powietrza i zezwoleń na emisję gazów cieplarnianych.

Przeprowadzone zostało 1 postępowanie kompensacyjne w zakresie emisji pyłów – przy wydaniu pozwolenia zintegrowanego dla instalacji termicznego przekształcania odpadów niebezpiecznych i innych niż niebezpieczne prowadzonej przez Zakłady Sanitarne w Krakowie Spółka z o.o., ograniczone zostało pozwolenie na wprowadzanie do powietrza gazów lub pyłów z instalacji do produkcji klinkieru cementowego w piecu obrotowym o wydajności produkcyjnej 480 Mg/dobę oraz instalacji do produkcji cementu, prowadzonej przez Cementownię Kraków – Nowa Huta Spółka z o.o.

Kontrola podmiotów eksploatujących instalacje, będącą źródłem emisji zanieczyszczeń do powietrza prowadzona była przez Starostę Limanowskiego (kontrola 5 podmiotów) oraz Oświęcimskiego (2 kontrole). Prezydent Miasta Tarnowa wydał 3 decyzje środowiskowe.

3.1.4.1. Samorząd Województwa, jako koordynator działań w kierunku poprawy jakości powietrza

W 2013 r. Samorząd Województwa Małopolskiego przygotował i przyjął aktualizację Programu ochrony powietrza dla województwa małopolskiego wynikającą z ustawy z dnia 28 maja 2012 r. w sprawie zmiany ustawy Prawo ochrony środowiska (Dz. U z 2012 r. poz. 460 z późn. zm.) wdrażającą Dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/50/WE z dnia 21 maja 2008 r. w sprawie jakości powietrza i czystszej powietrza dla Europy. Harmonogram prac:

- 11 czerwca 2012 r. – ogłoszenie o przystąpieniu do opracowania aktualizacji Programu ochrony powietrza dla województwa małopolskiego i możliwości składania uwag i wniosków,
- wrzesień – październik 2012 r. – otwarte spotkania konsultacyjne w Krakowie, Tarnowie, Nowym Sączu, Nowym Targu i Chrzanowie,

- 20 grudnia 2012 r. – 31 stycznia 2013 r. – konsultacje społeczne i opiniowanie przez gminy i powiaty projektu Programu,
- 16 stycznia 2013 r. – otwarte spotkanie konsultacyjne w Krakowie,
- 4 kwietnia 2013 r. – ogłoszenie o przystąpieniu do opracowania rozszerzenia projektu Programu ochrony powietrza o analizę przekroczeń dwutlenku siarki w strefie małopolskiej oraz o możliwości składania uwag i wniosków,
- 16 maja 2013 r. – spotkanie konsultacyjne w Suchej Beskidzkiej,
- 11 lipca – 16 sierpnia 2013 r. – konsultacje społeczne i opiniowanie przez gminy i powiaty projektu Programu,
- 8 sierpnia 2013 r. – otwarte spotkanie konsultacyjne w Krakowie,
- 30 września 2013 r. – przyjęcie zaktualizowanego Programu ochrony powietrza dla województwa małopolskiego przez Sejmik Województwa Małopolskiego.

Aktualizacja Programu została przyjęta uchwałą Nr XLII/662/13 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 30 września 2013 r. w sprawie zmiany uchwały Nr XXXIX/612/09 z dnia 21 grudnia 2009 r. w sprawie „Programu ochrony powietrza dla województwa małopolskiego” zmienionej uchwałą Nr VI/70/11 z dnia 28 lutego 2011 r.

W ramach realizacji Programu ochrony powietrza dla województwa małopolskiego przygotowana i przyjęta została uchwała Nr XLIV/703/13 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 25 listopada 2013 r. w sprawie określenia rodzajów paliw dopuszczonych do stosowania na obszarze Gminy Miejskiej Kraków. Harmonogram prac:

- styczeń – wrzesień 2013 r. – prace nad przygotowaniem projektu uchwały,
- 15 – 31 października 2013 r. – konsultacje społeczne projektu uchwały, w ramach których wpłynęła rekordowa ilość 2 508 uwag i wniosków,
- 25 listopada 2013 r. – przyjęcie uchwały przez Sejmik Województwa Małopolskiego.

W dniach 9 – 12 grudnia 2013 r. na zlecenie Województwa Małopolskiego w Krakowie, Chrzanowie i Nowym Sączu przeprowadzone zostały dwudniowe szkolenia dla przedstawicieli 90 gmin objętych obowiązkiem realizacji programów ograniczania niskiej emisji. Tematyka szkoleń obejmowała sposób przygotowywania gminnych programów ograniczania niskiej emisji (PONE) oraz możliwości pozyskania środków finansowych na realizację działań naprawczych wskazanych obowiązującym Programem ochrony powietrza.

W 2013 r. przedstawiciele Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego uczestniczyli w czterech spotkaniach Grupy Roboczej Ochrona Powietrza i Energetyka Sieci „Partnerstwo: Środowisko dla Rozwoju” przy Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska. W ramach GR, przy koordynacji ze strony Województwa Małopolskiego i udziale przedstawicieli Ministerstwa Środowiska, przygotowany został projekt niezbędnych zmian prawnych, których celem jest zwiększenie skuteczności programów ochrony powietrza i wyeliminowanie występujących barier prawnych. Projekt postulowanych zmian prawnych został również przekazany Ministrowi Gospodarki oraz Parlamentarzystom.

W 2013 r. trwały również prace nad przygotowaniem projektu Małopolskiego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020 oraz Programu Strategicznego Ochrona

Środowiska. Projekt MRPO zakłada udzielanie wsparcia m.in. do wymiany niskosprawnych kotłów na paliwa stałe, termomodernizacji budynków oraz zrównoważonego transportu miejskiego.

W ramach przygotowywanej w 2013 r. przez WFOŚiGW w Krakowie listy przedsięwzięć priorytetowych na 2014 r., Województwo Małopolskie zgłosiło konieczność uwzględnienia projektów związanych z realizacją gminnych programów ograniczenia niskiej emisji.

Departament Środowiska Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego uczestniczył również w opiniowaniu w zakresie ochrony powietrza założeń do gminnych planów zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe oraz powiatowych programów ochrony środowiska. W 2013 r. zaopiniowano 4 projekty założeń do planów zaopatrzenia w ciepło dla gmin: Zator, Laskowa, Gnojnik i Kraków oraz 3 programy ochrony powietrza dla powiatów: oświęcimskiego, gorlickiego i Nowego Sącza.

3.1.4.2. Informacja o jakości powietrza w Małopolsce

W ramach umowy z Wydziałem Inżynierii Środowiska Politechniki Warszawskiej w 2013 r. kontynuowane były prognozy stężeń zanieczyszczeń powietrza, które są udostępniane na stronie www.malopolska.pl/powietrze. Prognozy te stały się częścią planu działań krótkoterminowych będącego elementem Programu ochrony powietrza dla województwa małopolskiego. Na stronie www.malopolska.pl/powietrze publikowane są informacje o wprowadzeniu I, II lub III stopnia zagrożenia zanieczyszczeniem powietrza w oparciu o dane z monitoringu prowadzonego przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Krakowie oraz prognoz przygotowywanych przez Wydział Inżynierii Środowiska Politechniki Warszawskiej. W 2013 r. strona zanotowała 90 tys. odsłon, natomiast do newslettera zapisało się 1300 nowych adresów e-mail.

Na stronie Małopolskiej Infrastruktury Informacji Przestrzennej miip.geomalopolska.pl udostępnione zostały interaktywne mapy emisji zanieczyszczeń: pyłu ogółem, pyłu PM10, pyłu PM2,5, wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych, benzo(a)pirenu, dwutlenku azotu, dwutlenku siarki, tlenku węgla, niemetanowych lotnych związków organicznych, metanu, amoniaku, benzenu, arsenu, kadmu i rtęci (miip.geomalopolska.pl/emisje) oraz mapy stężeń zanieczyszczeń: średniorocznych pyłu PM10, pyłu PM2,5, benzo(a)pirenu, dwutlenku azotu oraz dobowych pyłu PM10 i dwutlenku siarki (miip.geomalopolska.pl/powietrze).

3.1.4.3. Edukacja ekologiczna mieszkańców

Realizację powyższego działania wskazało w przekazanych sprawozdaniach 25% gmin oraz 37% powiatów. Edukacja ekologiczna Małopolan przyjmowała różne formy.

Gmina Andrychów realizowała edukację ekologiczną mieszkańców poprzez publikację informacji i artykułów w lokalnej prasie (Nowiny Andrychowskie), na stronie internetowej www.andrychow.eu oraz w radiu (Twoje Radio Andrychów), prowadziła akcje

proekologiczne: „STOP-SMOG”, Dzień Ziemi. W gminie Biskupice oraz Brzeszcze przygotowano program ekologiczny w formie spektaklu teatralnego w szkołach i przedszkolach. Ponadto gmina Brzeszcze opracowała biuletyn, który został przekazany lokatorom 182 mieszkań. Gmina Brzesko rozproszyla ulotki i plakaty dotyczące zakazu i szkodliwosci spalania odpadów. Podczas finału konkursu „Brzesko-czysta gmina” zorganizowano pogadankę nt. szkodliwosci spalania odpadów, oszczednosci wody oraz energii w gospodarstwach domowych. Gmina promuje akcję Europejski Dzień bez Samochodu poprzez umieszczanie plakatów o tym wydarzeniu na ulicach oraz w autobusach MPK. Na terenie gminy Bukowno zorganizowano Dzień bez Samochodu, Międzynarodowy Dzień Ziemi. W gminie Chełmek i mieście Nowy Targ odbyły się spotkania z mieszkańcami oraz przygotowano informator dla mieszkańców odnośnie istniejącego w gminie sposobu segregowania odpadów oraz eliminacji spalania śmieci w kotłach. Ponadto, w mieście Nowy Targ wyprodukowano film edukacyjno-informacyjny pt. „Nowe zasady gospodarowania odpadami komunalnymi”, który porusza również problemy zanieczyszczenia powietrza i spalania odpadów. Film był emitowany w Nowotarskiej Telewizji Kablowej, a kopie zostały przekazane mieszkańcom miasta. Gmina Chrzanów w ramach "Europejskiego Tygodnia Zrównoważonego Transportu" i „Europejskiego Dnia bez Samochodu" zorganizowała rajd rowerowy, rowerowy piknik biblioteczny, ekologiczne zajęcia czytelnicze i plastyczne dla dzieci, prezentację multimedialną "ROWEREM PO EUROPIE", wystawę "Bicykle i cykliści - trochę historii". W gminie Czernichów przeprowadzono akcje sprzątania świata. Na terenie gminy Dębno rozproszono 5 tys. ulotek dot. postępowania z odpadami oraz przeprowadzono edukację o negatywnych skutkach spalania odpadów w piecach. Gminy Gdów, Krzeszowice, Kęty prowadziły działania kształtujące pozytywne postawy swoich mieszkańców w odniesieniu do korzystania z transportu publicznego, ścieżek rowerowych, ruchu pieszego, wspólnego podróżowania (carpooling), wskazanie korzyści społeczno-ekologicznych i ekonomicznych, jak również zagrożeń związanych z ekspansywnym rozwojem komunikacji indywidualnej, poszanowania energii (racjonalnego korzystania z energii cieplnej i elektrycznej, wskazania możliwości oszczędności energii), możliwości wykorzystania alternatywnych źródeł energii; uświadamiania mieszkańcom zagrożenia jakie niesie ze sobą spalanie odpadów. Ponadto, Urząd Gminy Krzeszowice od 2010 r. jest wydawcą bezpłatnego miesięcznika „Kurier Krzeszowski”, w którym wielokrotnie publikowano informacje z zakresu ochrony środowiska. Miasto Gorlice skierowało do mieszkańców miasta apel dot. szkodliwosci spalania odpadów w kotłowniach domowych - ulotka połączona z informacją dotyczącą gospodarki odpadami, na stronie internetowej miasta zamieszczono informacje dotyczące ochrony powietrza. Gminy Grybów oraz Kamionka Wielka informowały mieszkańców o szkodliwosci spalania odpadów wraz z kolportażem ulotek. Szkoła Podstawowa w Rodakach (gmina Klucze) po raz kolejny otrzymała tytuł "Zielonej Flagi" – międzynarodowy tytuł, który nadawany jest szkołom na całym świecie w ramach Programu Eco-Schools. W prasie lokalnej oraz na stronie internetowej gminy zamieszczono materiały z zakresu ochrony środowiska dot. m.in. spalania odpadów w instalacjach grzewczych budynków. Gmina Klucze uczestniczyła w programie „Drogi dla Natury”, w ramach którego zasadzono 70 szt. drzew.

Miasto Kraków w 2013 roku dystrybuowało ulotkę edukacyjną dot. spalania odpadów w piecach domowych w budynkach UMK, podczas Dnia Ziemi, Krakowskiego Festiwalu Recyklingu, Europejskiego Tygodnia Zrównoważonego Transportu oraz przez pracowników

Wydziału Kształtowania Środowiska podczas kontroli prowadzonych ze Strażą Miejską w zakresie spalania odpadów w piecach. Europejski Dzień bez Samochodu (zorganizowany po raz 14 w Krakowie) oraz Europejski Tydzień Zrównoważonego Transportu (po raz 12 w Krakowie) jest odpowiedzią na negatywne konsekwencje wynikające z nadmiernego ruchu samochodowego w miastach. Ogólnym celem kampanii jest promocja zrównoważonego transportu oraz zwiększenie świadomości społeczeństwa w zakresie ograniczenia korzystania z samochodów na rzecz przyjaznych dla środowiska form transportu. Ubiegłoroczna edycja poświęcona była promocji działań na rzecz czystego powietrza, pod europejskim hasłem „clean air - it's your move!”. Najważniejsze działania kampanii to konferencja „VELOKRAKÓW”, Forum Mobilności pt „Zmiana Organizacji ruchu na Kazimierzu – początek dyskusji”, Kampania Kraków Mobilny, wizualizacja porównania zajmowanej powierzchni przez samochody i autobus oraz wizualizacja porównania poziomu emisji CO₂ przez samochody i autobus, przejazdy rowerami z udziałem Władz Miasta, Forteczny Rajd Rowerowy dla zorganizowanych grup dzieci i młodzieży na terenie MDK Fort 49, Piknik cykliczny na Placu Biskupim z wieloma atrakcjami, rajd rowerowy wokół Łąk Nowohuckich, oddanie do użytku 2 postojów EKOTAKSÓWEK (dla samochodów elektrycznych i hybrydowych - ul. Wiślna i Plac Wszystkich Świętych), bezpłatna komunikacja miejska w dniu 22 września.

Gmina Krynica-Zdrój przeprowadziła akcję edukacyjną dot. selektywnej zbiórki odpadów komunalnych w szkołach. Gmina Libiąż wskazała konkursy ekologiczne dla dzieci i młodzieży, imprezy edukacyjne. Miasto Limanowa zorganizowało m.in. mityngi na terenie miasta. Promocja ścieżek rowerowych na terenie Gminy Michałowice poprzez informację na stronie internetowej, organizację maratonu rowerowego w ramach – Pikniku Wolności – Kadrówka. W siedzibie Urzędu Gminy udostępniono plakaty, ulotki dot. szkodliwości spalania odpadów. W gazecie lokalnej Michałowic oraz Niepołomic i na portalach internetowych gmin zamieszczono artykuły odnośnie ochrony środowiska i możliwości korzystania z alternatywnych źródeł energii. Strażnicy Miejski Miasta Nowy Sącz w ramach akcji „Kochasz dzieci nie pal śmieci” przeprowadzili w 13 szkołach podstawowych prelekcje dla dzieci z klas 4-6 na temat szkodliwości spalania odpadów oraz zanieczyszczenia środowiska, wynikającego z tego typu praktyk. Ochotnica Dolna edukowała mieszkańców w sprawach dot. szkodliwości spalania odpadów, konieczności segregacji odpadów i sposobu ich przekazywania do wywozu. Gmina Olkusz opublikowała w Przeglądzie Olkuskim ogłoszenie o zakazie spalania odpadów, zorganizowała Eko-piknik dot. gospodarki odpadami i poszanowania energii, zakupiła książeczki edukacyjne "Rady na odpady" dot. m.in. spalania śmieci. Gmina Osiek przeprowadziła rodzinny rajd rowerowy mający na celu promocję zdrowia, ruchu, roweru jako środka transportu. Na terenie gminy Myślenice oraz Skrzyszów zorganizowano pogadanki w szkołach. W szkołach gminy Piwniczna-Zdrój przeprowadzono akcję informacyjną „Piknik Ekologiczny” - las, jego mieszkańcy-znaczenie lasu i terenów zielonych min. dla ochrony powietrza. W gminie Poronin prowadzono kampanie informacyjne, organizowano teatrzyki dla dzieci, dystrybuowano plakaty, ulotki. Mieszkańcy gmin Ryglice, Rzepiennik Strzyżewski byli informowani o nowym systemie gospodarowania odpadami komunalnymi na zebraniach wiejskich, w prasie lokalnej i na stronach urzędu gmin. W gminie Skąpa rozdystrybuowano plakaty informacyjne w ramach rozpoczętej w 2009 r. kampanii „Kochasz dzieci nie pal śmieci”, mającej na celu kształtowanie pozytywnych postaw mieszkańców, uświadamiania mieszkańcom zagrożenia

dla zdrowia jaką niesie spalanie odpadów w piecach domowych. W październiku oraz listopadzie 2013 roku przeprowadzono wśród mieszkańców akcję pn. „Apel - nie pal odpadów” dot. bezwzględniego przestrzegania zakazu spalania odpadów w piecach domowych. Informacje rozpropagowano na tablicach ogłoszeń (ok. 120 informacji), rozesłano ulotki (ok. 1100 szt.), w szkołach (ok. 50 sztuk), w lokalnej prasie „Kronika Miasta i Gminy Skała” oraz na stronie internetowej Urzędu Miasta i Gminy Skała. W Skawinie oraz Suchej Beskidzkiej edukacja mieszkańców odbywała się poprzez publikację materiałów informacyjnych oraz na portalach internetowych gmin. W gminie Stryszawa rozpoczęto współpracę z Lasami Państwowymi, z Babiogórskim Parkiem Narodowym, zorganizowano Festiwal Piosenki Ekologicznej. W szkołach gminy Szaflary dzieci są informowane o szkodliwości i skutkach niskiej emisji. Rozprowadzano również ulotki i plakaty w budynkach użyteczności publicznej należących do gminy. Straż Gminna Gminy Tarnów prowadzi zbiorową i indywidualną edukację w zakresie spalania odpadów. Zachęcano mieszkańców do korzystania z wybudowanych na terenie gminy ścieżek rowerowych. W mieście Tarnów zorganizowano konkurs na wykonanie gazetki szkolnej poruszającej problemy środowiskowe pn.: „My się zanieczyszczeni nie boimy, gdyż aktywnie powietrze chronimy. Metody przeciwdziałania zanieczyszczaniu powietrza”. Konkurs skierowany był do uczniów tarnowskich szkół podstawowych oraz ponadpodstawowych. Uczniowie tworząc gazetki poznawali sposoby na ograniczanie emisji zanieczyszczeń, a tym samym poprawę jakości powietrza. W ramach Europejskiego Dnia Bez Samochodu, właściciele samochodów osobowych mogli jeździć komunikacją miejską bez biletu, a Tarnowianie, którzy przyjechali na rynek rowerami otrzymali kaski rowerowe i odblaski celem propagowania komunikacji przyjaznej środowisku. Gmina Trzebinia rozprowadzała gazetkę ekologiczną "Ekowieści" promującą alternatywne źródła energii, możliwości oszczędzania energii. Zorganizowano również warsztaty ekologiczne dla gimnazjalistów pt. „Badanie wody, gleby, powietrza w pracowni badań laboratoryjnych”. Gmina Wieliczka koordynowała akcje Dzień Ziemi, Sprzątanie Świata, Akcja Liść. Gmina Zabierzów przeprowadziła akcje edukacyjne na terenie każdego sołectwa, wśród mieszkańców w sprawie odpadów, ulotki, akcje informacyjne w szkołach, tablice informacyjne do zamontowania w terenie. Urząd miasta Zakopane wsparł projekt ACT ECO realizowany przy Gimnazjum Nr 2 w Zakopanem, którego głównym celem jest uwrażliwienie młodzieży na problemy dotyczące niekorzystnych zmian klimatycznych oraz sposobu ich zminimalizowania. Jednym z priorytetów działalności Projektu ACT ECO jest poprawa jakości powietrza w Zakopanem. Gmina Zielonki dofinansowała programy edukacji ekologicznej w szkołach pn.: „Zagraj z nami w zielone”, „Podróże do krainy przyrody”, „Ec(h)o” Environment change human obligation. W listopadzie 2013 r. wśród uczniów Zespołów Szkół oraz Samorządowych Przedszkoli przeprowadzono program edukacji ekologicznej z zakresu gospodarowania odpadami w formie spektaklu teatralnego. Przeprowadzono akcję plakatowania gminy nt. „Zagrożenia, jakie niesie ze sobą spalanie odpadów w piecach i kotłach domowych”.

Starosta Brzeski, Gorlicki, Limanowski, Nowosądecki, Oświęcimski, Suski oraz Tatrzkański wskazali realizację działań mających na celu kształtowanie właściwych postaw wśród swoich mieszkańców. Starosta Brzeski współfinansował konferencję powiatową nt. „Możliwości wdrażania na terenie powiatu inwestycji związanych z odnawialnymi źródłami energii (OZE)” organizowanej przez Stowarzyszenie Producentów i Doradców Rolnictwa Małopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Brzesku. Starosta Gorlicki przeprowadził

III turę akcji ulotkowej „Kochasz dzieci – nie pal śmieci” w gminach, a także wśród młodzieży wszystkich szkół ponadgimnazjalnych oraz części szkół podstawowych. W powiecie limanowskim Powiatowe Centrum Ekologiczne prowadziło edukację ekologiczną społeczeństwa. Kontynuowano Program promocji segregacji odpadów, przeprowadzono „IV powiatowy konkurs wiedzy o ochronie przyrody”, zorganizowano akcję „Święto drzewa” (po raz XI), „Zaadoptuj rzekę” i „Sprzątanie świata”, prowadzono warsztaty, konferencje, prelekcje. Starostwo Nowosądeckie zorganizowało konferencję pt. „Energia odnawialna jako szansa rozwoju powiatu nowosądeckiego”. Głównym tematem spotkania była dyskusja wokół uwarunkowań stosowania alternatywnego paliwa jakim mogą być lokalne zasoby biomasy. Poprzez cykl pokazów i warsztatów polegających na przygotowaniu opału i zasad eksploatacji zestawu grzewczego opalanego biomasą, zaprezentowano praktyczne podejście do wykorzystania biomasy jako paliwa. Na terenie powiatu oświęcimskiego przeprowadzono wśród młodzieży ponadgimnazjalnej konkurs na wykonanie prezentacji multimedialnej pt. „Czyste powietrze-nasz wspólny cel”, organizowano pogadanki w szkołach i przedszkolach, promowano wspólne podróżowanie oraz uruchomiono na stronie internetowej starostwa powiatowego specjalny moduł ułatwiający znalezienie współpasażerów. W powiecie suskim zorganizowano konkurs dla dzieci ze szkół podstawowych i przedszkoli pod nazwą „Opracowanie loga Programu zwiększenia wykorzystania odnawialnych źródeł energii i poprawy jakości powietrza w obrębie obszarów Natura 2000, Powiatu Suskiego”. W powiecie tatrzańskim edukacja ekologiczna uczniów prowadzona była m.in. poprzez pogadanki nt.: szkodliwości spalania odpadów w piecach, promowania ekologicznych źródeł ogrzewania, negatywnego wpływu zanieczyszczeń na zdrowie (Zespół Szkół Zawodowych Nr 1 w Zakopanem), przygotowania przez uczniów (w ramach programu nauczania chemii i biologii) prezentacji nt. niskoemisyjnych paliw energetycznych oraz źródeł zanieczyszczenia powietrza na Podhalu (Zespół Szkół Hotelarsko - Turystycznych w Zakopanem), prowadzenia zajęć pozalekcyjnych pn. "Pakiet instalacyjny (kurs energetyczny, kurs montażu klimatyzatorów, pomp ciepła i systemów solarnych)", mających na celu uwrażliwienie uczniów na sprawy związane z szeroko rozumianą ekologią i alternatywnymi źródłami energii. Samorząd Szkolny Zespół Szkół Budowlanych w Zakopanem prowadził akcje ekologiczne: Dzień Czystego Powietrza, Europejski Dzień bez Samochodu, Międzynarodowy Dzień Ziemi.

Najczęściej edukacja o negatywnych skutkach spalania odpadów w piecach prowadzona była przy okazji wdrażania nowelizacji ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.

Łączny koszt przeprowadzenia działań edukacyjnych na terenie Małopolski oszacowano na poziomie 359 tys. zł.

3.1.4.4. Spójna polityka na szczeblu lokalnym uwzględniająca priorytety poprawy jakości powietrza

Gminy Andrychów, Maków Podhalański, Nowy Targ podpisały porozumienie z Małopolskim Wojewódzkim Inspektorem Ochrony Środowiska w Krakowie w zakresie uczestnictwa w pracach III Sekcji Podzespołu Lokalnych Programów Ochrony Powietrza w celu rozpoczęcia w 2014 roku okresowych pomiarów jakości powietrza na terenie miast

w zakresie stężeń pyłu zawieszonego PM10, dwutlenku siarki i benzo(a)pirenu w powietrzu. Gmina Chrzanów zmieniła miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego strefy przemysłowo - usługowej w części terenów Chrzanowa i Balina (Uchwała Nr XXXV/437/2013 Rady Miejskiej w Chrzanowie z dnia 3 września 2013 r.) wprowadzając zapisy o alternatywnych rozwiązaniach pozyskiwania ciepła oraz wprowadza zakaz stosowania paliw stałych w nowych źródłach emisji. Gmina Gdów przystąpiła do Programu Małopolsko-Podkarpackiego Klastra Czystej Energii.

Polityka przestrzenna gminy Kraków określana w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz planach miejscowych uwzględnia priorytety poprawy jakości powietrza i jest spójna z dokumentami odnoszącymi się do problematyki ochrony powietrza na szczeblu lokalnym. W obecnie sporządzanej zmianie Studium (wyłożonej do publicznego wglądu w dniach 18.06 –29.07.2013 r.) oraz w planach miejscowych uwzględnia się m.in. następujące dokumenty, których ustalenia mogą wpłynąć na ograniczenie niskiej emisji oraz emisji komunikacyjnej: Program ochrony powietrza dla województwa małopolskiego, Program Ochrony Środowiska dla miasta Krakowa na lata 2012-2015 z uwzględnieniem zadań zrealizowanych w 2011 r. oraz perspektywą na lata 2016-2019, Program ograniczania niskiej emisji.

Gmina Skąta w realizowanych zamówieniach publicznych uwzględniała wymagania dotyczące ochrony środowiska w tym ochrony powietrza. Działanie to realizowały również starostwa tatrzańskie, nowotarskie oraz nowosądeckie. W zamówieniu publicznym na zakup samochodu osobowego dla potrzeb Starostwa Powiatowego w Nowym Targu uwzględniono wymagania dot. ochrony powietrza w zakresie niskiej emisji spalin, w szczególności spełnienie normy spalin EURO5 (zużycie energii nie więcej niż - 320 MJ/km, emisja CO₂ nie więcej niż - 180 g/km, emisja zanieczyszczeń: tlenków azotu (NO_x) nie więcej niż - 0,15 g/km, cząstek stałych (PM) nie więcej niż - 0,005 g/km, węglowodorów (NMHC) nie więcej niż 0,1 g/km). Środki finansowe wydatkowane na ten cel wyniosły 99,9 tys. zł. Starostwo nowotarskie realizując zamówienie publiczne, którego przedmiotem była dostawa opału (ekogroszku) uwzględniło wymagania dotyczące ochrony powietrza w zakresie wykorzystania paliw o niskiej emisji dla stałych i mobilnych źródeł. Starostwo nowosądeckie np. przy zakupie pojazdów o niskiej emisji, usług transportowych z wykorzystaniem ekologicznie czystszych pojazdów, stałych źródeł energetycznego spalania o niskiej emisji, paliw o niskiej emisji dla stałych i mobilnych źródeł.

Łączny koszt wyniósł prawie 100 tys. zł

3.1.4.5. Poprawa warunków przewietrzania miast i ochrona terenów zielonych.

Gmina Krzeszowice, Andrychów, Miechów oraz Myślenice wykazały działania związane z bieżącym utrzymaniem zieleni. Gminy prowadziły pielęgnację trawników, żywopłotów, drzew, krzewów, sadiły rośliny jednoroczne na rabatach i w donicach kwiatowych. Gmina Krzeszowice na utrzymanie zieleni w parkach i zieleńcach, na osiedlach, obszarach wiejskich przeznaczyła ok. 280,50 tys. zł. Dokonano zasadzenia zieleni na obszarze miasta Limanowa (500 szt.), Wieliczka (5743 szt.), miasta Bochnia (53 szt.), Chrzanów (185 szt. drzew i 124 szt. krzewów) oraz Zabierzów. Urząd Miasta Nowy Targ przekazał swoim mieszkańcom nieodpłatnie 519 szt. sadzonek w celu zasadzenia na swoim

terenie (coroczna akcja „Załatw sprawę i posadź drzewo”), 481 szt. sadzonek przekazano Miejskiemu Zakładowi Wodociągów i Kanalizacji w Nowym Targu celem posadzenia w strefie ochronnej miejskiej oczyszczalni ścieków. Miasto Nowy Targ zakupiło również 150 szt. drzewek i krzewów celem obsadzenia i uzupełnienia zieleni w pasach drogowych ulic miejskich i rekompensaty za wycięte uschnięte drzewa. W ramach wydawanych przez Burmistrza Miasta Nowy Targ decyzji na usunięcie drzew z terenów prywatnych nieruchomości, w rekompensacie za ubytki powstałe w środowisku naturalnym za usunięte drzewa nasadzono 194 szt. drzewek o różnych gatunkach. Miasto Nowy Targ wydatkowało na ten cel prawie 17 tys. zł. Miasto Tarnów również prowadzi wymóg nasadzeń rekompensacyjnych w zamian za wydanie zezwolenia na wycinkę drzew. W 2013 r. nasadzono 169 drzew i 91 krzewów na terenach gminnych. Zezwolono na wycięcie 3522 drzew i 1074,71 m² krzewów na terenach prywatnych, w zamian zobowiązano do posadzenia 7197 drzew lub krzewów. Gmina Tuchów w nowo opracowanym planie zagospodarowania przestrzennego dla miejscowości Burzyn, Jodłówka Tuchowska, Piotrkowice zaprojektowała linie zabudowy uwzględniające zapewnienie „przewietrzania” obszarów zabudowy, ze szczególnym uwzględnieniem terenów o gęstej zabudowie. Z kolei gmina Chrzanów Uchwałą Nr XXXV/437/2013 Rady Miejskiej w Chrzanowie z dnia 3 września 2013 r. zmieniła miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego strefy przemysłowo - usługowej w części terenów Chrzanowa i Balina. Uchwała posiada zapisy o alternatywnych rozwiązaniach pozyskiwania ciepła oraz wprowadza zakaz stosowania paliw stałych w nowych źródłach emisji. Istniejący korytarz ekologiczny - ciek powierzchniowy został zachowany wraz z obudową biologiczną wzdłuż niego. W wydawanych decyzjach o warunkach zabudowy wyznacza się wielkość terenu biologicznie czynnego niebezpiecznego do zachowania.

W strukturze przestrzennej miasta Krakowa zachowuje się najważniejsze elementy struktury przyrodniczej poprzez wyodrębnienie kategorii zieleni dla obszarów chronionych oraz ciągów zieleni wzdłuż dolin rzecznych. W znaczącym stopniu nadal chronione przed zabudową będą tereny tzw. Zachodniego Klina Zieleni. Tereny o wysokich wartościach przyrodniczych objęte zostały Strefą kształtowania systemu przyrodniczego w obrębie, której wskazuje się zachowanie wysokiego wskaźnika powierzchni biologicznie czynnej oraz podporządkowanie przyszłego zagospodarowania interesom przyrody. Również w obrębie terenów zainwestowanych uwzględniono konieczność zachowania terenów zielonych, m.in. w celu zapewnienia prawidłowego przewietrzania. Na obszarze gminy Skała tereny zieleni są utrzymywane we właściwym stanie, ograniczenie zezwoleń na usuwanie drzew w mieście oraz stałe wykonywanie nowych młodych nasadzeń, w tym również przez zarządców dróg oraz osoby prywatne.

Wśród starostw powiatowych jedynie powiat tatrzański realizował powyższe zadanie. Nasadzono 55 szt. roślin ozdobnych na terenie posesji Starostwa Powiatowego w Zakopanem, 20 szt. krzewów wokół obiektu Rodzinnego Domu Dziecka w Zakopanem. Uczniowie Technikum Architektury Krajobrazu w Zakopanem w ramach zajęć praktycznych i pozalekcyjnych wykonali nasadzenia, wymianę drzewostanu i uzupełnienia ubytków.

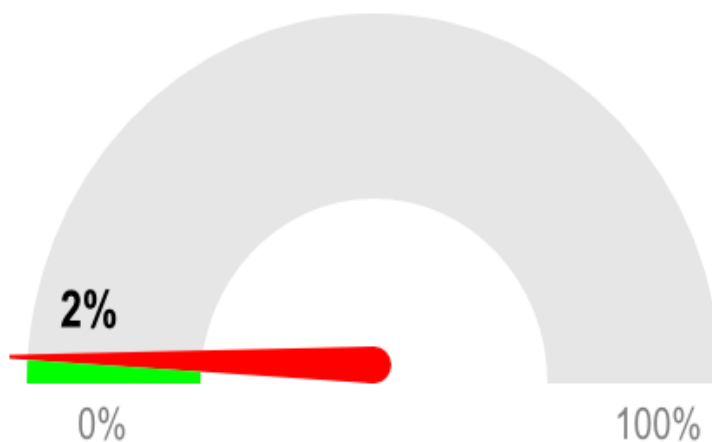
Łączny koszt wydatków poniesiony na ten cel to ponad 796 tys. zł.

IV. Podsumowanie

Ze względu na fakt, iż zaktualizowany Program ochrony powietrza dla województwa małopolskiego został przyjęty na koniec III kwartału 2013 r., przedłożone sprawozdania w dużym stopniu odnoszą się do działań, które były prowadzone w ramach realizacji poprzedniego Programu lub były realizowane niezależnie od niego. 63 gminy spośród 90 wskazanych w Programie ochrony powietrza nie przeprowadziło inwestycji w zakresie likwidacji kotłów na paliwo stałe. Należy jednak mieć na uwadze, że na podstawie poprzedniego Programu do realizacji tych działań zobowiązanych było jedynie 42 gminy. Jednostki, które zostały w Programie wskazane po raz pierwszy, będą mogły podjąć działania w 2014 r.

Efektem realizacji w 2013 r. działań ograniczających emisję powierzchniową jest redukcja emisji pyłu PM10 o ok. 95 Mg, pyłu PM2,5 o ok. 94 Mg i benzo(a)pirenu o 5 kg. Stanowi to około 2% celu założonego w Programie ochrony powietrza do realizacji do 2023 r. dla województwa małopolskiego. W przypadku miasta Krakowa efekt wyniósł ok. 9% założonego celu.

Stan realizacji Programu ochrony powietrza dla województwa małopolskiego w 2013 r.

* dane na podstawie sprawozdań z realizacji Programu ochrony powietrza dla województwa małopolskiego.

Małopolska
w zdrowej atmosferze

Pozytywnym zjawiskiem jest, że aż 73 gminy z Małopolski wystąpiły do NFOŚiGW o dotację na opracowanie planu gospodarki niskoemisyjnej. Opracowanie tych planów umożliwi gminom korzystanie ze środków NFOŚiGW oraz WFOŚiGW w Krakowie na realizację gminnych programów ograniczania niskiej emisji, a w przyszłości z dofinansowania ze środków unijnych – Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020 oraz Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko.